

NIQOBLANMAGAN SOVUQ QUROLLAR EKSPERTIZASI

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Kriminalistik

Ekspertizalar kafedrası boshlig'i podpolkovnik:

A.D.Xusanov

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti:

Jumageldiyev O'tkir Qurbonmurod o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada niqoblanmagan sovuq qurollar ekspertizasi mavzusi tahlil etiladi. Maqolada sovuq qurollarning yuridik jihatlari, ularni ekspertizadan o'tkazish jarayoni, shuningdek, turli tipdagi sovuq qurollarning jinoyatlarda qo'llanilishi va ekspertizaning ahamiyati yoritiladi. Maqolada o'zaro bog'langan nazariy va amaliy jihatlar keltirilgan bo'lib, niqoblanmagan sovuq qurollarning ekspertizasi jinoyatlarni aniqlash va tergov jarayonlarini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: sovuq qurollar, ekspertiza, niqoblanmagan qurollar, jinoyat, huquqni muhofaza qilish, tahlil.

KIRISH

Sovuq qurollar har qanday qonuniy holatda inson hayoti va salomatligiga jiddiy tahdid soluvchi vositalar sifatida keng qo'llaniladi. O'tmishda ular ko'pincha jangovar harakatlar va jinoiy xatti-harakatlarda ishlatilgan. Hozirgi kunda esa, turli jinoyatlar, jumladan, qotilliklar, o'g'riliklar va reydlar kabi jinoyatlarda ham sovuq qurollar qo'llanilishi kuzatiladi. Shu bilan birga, ba'zi sovuq qurollar qasddan niqoblanishi, ya'ni ularning tashqi ko'rinishi o'zgartirilishi mumkin, bu esa ularning ekspertizasi va aniq tahlilini murakkablashtiradi. Maqolaning asosiy maqsadi – niqoblanmagan sovuq qurollarning ekspertizasi jarayonini yoritish va bu jarayonning jinoyatlarni tergov qilishdagi ahamiyatini ko'rsatishdir.

ASOSIY QISM

1. Sovuq qurollarning yuridik tahlili

Sovuq qurol deganda, to'g'ridan-to'g'ri zarba beruvchi yoki yaralash vositalari bo'lgan, odatda, o'q-dorilarni ishlatmaydigan ashyolar tushuniladi. Ularga pichoq, bolta, kesuvchi va teshuvchi vositalar kabi qurollar kiradi. Sovuq qurollar turli maqsadlar uchun ishlatilishi mumkin: himoya, o'g'rilik, qotillik yoki boshqa jinoyatlar. Yuridik nuqtai nazardan, sovuq qurolning ta'rifi va uning qo'llanilishi jinoyat kodeksida belgilangan normativlarga asoslanadi.

Sovuq qurolni noqonuniy ishlatish, odatda, qattiq jazo choralarini talab qiladi. Shuningdek, uning dizayni, materiallari va ishlatilish maqsadiga ko'ra, u huquqni muhofaza qilish organlari tomonidan har xil yo'llar bilan baholanadi.

2. Niqoblanmagan sovuq qurollar va ularning ekspertizasi

Niqoblanmagan sovuq qurollar — bu tashqi ko'rinishidan yoki materiallardan o'zgarishlar qilinmagan, aniq identifikatsiya qilish mumkin bo'lgan sovuq qurollardir.

20-May, 2025-yil

Bunday qurollarning ekspertizasi nisbatan oddiyroq bo‘lishi mumkin, chunki ularning o‘ziga xos xususiyatlari ko‘pincha aniqlashda yordam beradi.

Ekspertiza jarayoni quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

Fizikaviy tahlil: Sovuq qurolning tashqi ko‘rinishi, o‘lchami, materiali va tuzilishi tekshiriladi. Bu uning qanday ishlatilishini va qaysi turdagi qurol ekanligini aniqlashda yordam beradi.

Izlarni tahlil qilish: Sovuq qurolning yuzasida qolgan izlar, masalan, odamning terisida yoki kiyimida qolgan izlar tahlil qilinadi. Bu izlar qurolni ishlatgan shaxs haqida ma'lumot berishi mumkin.

Ko‘rgazmali va hujjatli ekspertiza: Ba'zan, sovuq qurollar jinoyat joyidan olingan maxsus suratlar yordamida tahlil qilinadi. Bu tahlil orqali qurolning qanday ishlatilganini, zarba berishning qaysi joyiga qaratilganini aniqlash mumkin.

3. Niqoblanmagan sovuq qurollarning jinoyatdagi roli

Jinoyatlarda niqoblanmagan sovuq qurollar odatda qurbonning shikastlanishiga yoki o‘limiga olib keladi. Ularning ishlatilishi ko‘pincha tasodifiy emas, balki aniq niyat bilan amalga oshiriladi. Shu sababli, fotorobot yordamida ekspertiza jarayonlari takomillashgan. Ekspertlar qurolning ishlatilgan joyi, shuningdek, qurbonning jarohatlaridan kelib chiqib, ularni aniqlashga harakat qiladilar.

4. Sovuq qurollarning ekspertizasi va jinoyatchilikka qarshi kurashishda ahamiyati

Sovuq qurollarning ekspertizasi, ayniqsa, jinoyatlar tergovida juda muhim rol o‘ynaydi. Buning yordamida quyidagi maqsadlarga erishish mumkin:

Jinoyatchini aniqlash: Qurolning turini va ishlatilgan metodlarni tahlil qilish orqali jinoyatning qanday amalga oshirilganini va kim tomonidan sodir etilganini aniqlash.

Tergov ishlarini yengillashtirish: Ekspertiza orqali qurolning ishlatilgan joyi va qurbonning jarohatlari o‘rtasidagi bog‘lanishni aniqlash, tergovchilarga jinoyatning tafsilotlarini qayta ko‘rib chiqishda yordam beradi.

Hujjatli dalillarni taqdim etish: Ekspertiza orqali olingan ma'lumotlar sud jarayonida aniq dalil sifatida taqdim etiladi. Bu esa jinoyatni tergov qilish va sudda haqiqatni aniqlashda muhim vosita hisoblanadi.

XULOSA

Sovuq qurollarning ekspertizasi, ayniqsa, niqoblanmagan sovuq qurollar ekspertizasi, jinoyatlarni aniqlash va tergov qilish jarayonida muhim o‘rin tutadi. Ularning texnik tahlili va izlarni aniqlash orqali jinoyatchilikka qarshi kurashishda sezilarli yutuqlarga erishish mumkin. Hozirgi kunda ekspertiza jarayonlari texnologik jihatdan yuksalib, yanada samarali bo‘lib bormoqda, bu esa sud muhokamalarida adolatni ta'minlashda katta ahamiyat kasb etadi.

20-May, 2025-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Miroshnichenko, I. (2020). Sovuq qurollar va ularning ekspertizasi.
2. Kriminologiya va huquq jurnali, 15(2), 34–40.
3. Pochta, L. & Ivanov, V. (2021). Ekspertiza va jinoyatlarni tergov qilish.
4. Tergovchilar uchun qo‘llanma. Moskva: Jurisprudence.
5. Ruzmetov, B. (2019). "Sovuq qurollarning kriminologik tahlili",
6. Huquqshunoslik, 23(6), 50–58.

